

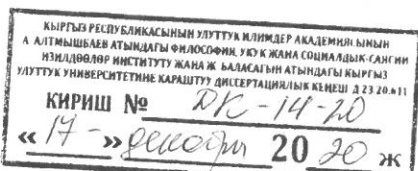
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А.А. Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөө институту менен Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин алдында уюштурулган саясий илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын коргоо боюнча түзүлгөн Д.23.20.611 Диссертациялык кеңешине Калиев Азамат Сайитовичтин “Этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу (этносаясий анализ)” деген аталыштагы 23.00.02 - саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган диссертациясына карата биринчи расмий оппонент, тарых жана саясий илимдеринин доктору, профессор Акунов Аалыбек Акуновичтин

ПИКИРИ

1. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу жана анын жалпы илимий, жалпы мамлекеттик программалар (практиканын жана илимдин, техниканын өнүгүү таламдары) менен байланышы.

Азамат Сайитович Калиевдин “Этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу (этносаясий анализ)” деген темадагы 23.00.02 - саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясынын кол жазмасы Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын А.Алтмышбаев атындагы философия, укук жана социалдык-саясий изилдөө институту менен Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин алдында уюштурулган саясий илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын коргоо боюнча түзүлгөн Д.23.20.611 Диссертациялык Кеңешинин профилдик багытына туура келет.

Кыргыз Республикасында жарандардын биримдигин чыңдоо жана этностор аралык мамилелерди жакшыртуу мамлекетти туруктуу өнүктүрүүнүн

эң маанилүү шарты болуп саналып, улуттук коопсуздуктун абалына түздөн-түз таасирин тийгизет. Дүйнөлүк тажрыйба көрсөткөндөй, мамлекеттин бекемдиги жарандардын жалпы максатка карай аракеттенип, ар бир жаран өз келечегин ошол мамлекетте көрө билгенде гана ишке ашат. Биз үчүн бүгүнкү күндө жарандык интеграция процессин ийгиликтүү уюштуруу алдыда турган эң негизги милдеттердин бири.

Кыргыз Республикасындагы болуп жаткан демократиялык саясий процесстер: 2005, 2010-жылдардагы саясий окуялар, мамлекеттик башкаруу системасынын парламенттик-президенттик башкаруу системага өтүү жана башка өзгөрүүлөр көптөгөн жылдар бою этностор аралык мамилелер жаатындагы карама-каршылыктар социалдык коомдун арасындагы көйгөйлөрдү ачыкка чыгарды. 1990-жылдагы этностор аралык конфликтердин себептерин жоюу боюнча иш-аракеттердин жоктугу 2010-жылдын июнундагы Кыргызстандын түштүгүндөгү кайгылуу окуялардын кайталанышына алып келди.

Мамлекеттин биримдигине жетишүү, этностор аралык мамилелерди жакшыртуу бардык мамлекеттик органдардан жана ар бир жарандан олуттуу күч-аракеттерди талап кылат. Биргелешкен иш-аракеттер жалпы жарандык бирдейликти калыптандырууга кайдыгер болгон факторлорду жоюуга, социалдык жаңжалдарды тынчтык жолу менен чечүү үчүн механизмдерди түзүүгө мүмкүнчүлүк берет. Бирдиктүү жарандык улут “Кыргыз жаранын” калыптандырууга жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу чоң. Диссертант туура белгилегендей, өлкөдөгү этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ишмердүүлүгүн изилдөө бүгүнкү күндүн актуалдуу маселеси.

2. Диссертацияда жетишилген илимий натыйжалар.

А.С.Калиевдин саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган диссертациялык ишинин кол жазмасында бир катар жаңы илимий-практикалык саясий жыйынтыктар

алынган. Ал жетишкендиктер кыргыз саясий илимине белгилүү деңгээлде салым кошуп, кыргыз саясий илиминин өнүгүшүнө да алгылыктуу таасир тийгизе алат. Алар төмөнкүлөр:

1-жыйынтык. Автор өз изилдөө ишинде этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролун комплекстүү иликтеген. Анда саясий изилдөөлөрдүн негизинде теманын актуалдуулугун илимий маанисин белгилөө менен теманын жаңычылдыгын ачып бере алган. Алгачкы жолу изилдөө объекти катары этностор аралык конфликт учурундагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдарынын мисалында караган. Теманы изилдөөнүн жаңычылдыгы автордун жеке салымы так белгиленип коргоого алынып чыгуучу жоболор конкреттүү аныкталган.

2-жыйынтык. Диссертант талдоого алынган көйгөй боюнча алгачкы илимий эмгектерди чогултулган материалдарды системалаштырган жана саясий талдоого алган. Тагыраак айтканда этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу саясий көз карашта ачылып, Кыргызстандын түштүгүндөгү конфликтин мисалында каралган. Социологиялык сурамжылоо жүргүзүлүп тарыхый, саясий архивдик, саясий илимий булактардын бай маалыматтары колдонулуп жана КР УИАсынын кол жазмалар фондундагы материалдарды колдонуусу теманын булактык базасын кеңейте алган. Иштин методологиялык негизи жана изилдөө ыкмалары негиздүү ачылган.

3-жыйынтык. Диссертант кыргыз тилине берилген статус мамлекеттеги демократиялык кыймылдардын таасирлери, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын негиздери, өлкөдө жашаган башка этностор арасында нааразычылыктар Кыргызстан элинин Ассамблеясынын түзүлүшүнө, этностор аралык мамилелерге байланышкан президенттердин жарлыктарын, мыйзамдарды, этникалык өнүгүү концепцияларын кабыл алынуусуна түрткү болгондугу анализденген.

4-жыйынтык. Этностор аралык конфликтерди жөнгө салууда

жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары негизги күч. Анткени көйгөйлөр токтоосуз чечүүнү талап кылган жергиликтүү маселеден башталат. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары өзүнүн аймагындагы жарандарынын көйгөйлөрүн жакшы билишет жана аларды чечүүгө милдеттүү. Ал көйгөйлөрдү чечүүгө жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын мүмкүнчүлүктөрү бар экендиктери тастыкталган.

5- жыйынтык. Кыргызстандын түштүгүндөгү жергиликтүү жамааттын жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын этноконфликтерди токтотууда жана чечүүдөгү тажрыйбасы иликтенген. Алардын конфликти жөнгө салууда чоң мүмкүнчүлүгү бар экендиги аныкталып саясий талдоого алынган.

6- жыйынтык. Өкмөттүк эмес уюмдардын Кыргызстандын түштүгүндөгү этностор аралык мамилелерди жөнгө салууда аткарган иштери оң таасирдүү болгондо гана туруктуу өнүгүүгө болоору саясий талданган.

3. Ички бирдиктүүлүгүн баалоо жана актуалдуу маселелерди чечүүдө белгиленген натыйжалардын багытталынышы, теориялык жана прикладдык милдеттери.

Диссертант изилдөөсүндө ар бир жаңы алынган жыйынтыктарды, корутунду пикирлерди негиздүү жана ынанымдуу далилдей алган. Бул далилдер кыргыз саясий илиминде олуттуу мааниге ээ. Маселен:

Биринчиден, Этностор аралык мамилелердин примордиалисттик, конструктивисттик жана инструменталисттик концепциялары изилдөөнүн парадигмаларын түзгөн. Этностордун, улуттун (нациянын) түзүлүшүнө ар түрдүү көз караштар болгону менен этностун алгачкы калыптануусу уруулук же топтук түзүлүштөн башталат деп эсептешет.

Экинчиден, Кыргыз Республикасындагы болуп жаткан демократиялык саясий процесстер: 2005 жана 2010-жылдардагы саясий төңкөрүштөр, 2010-жылдагы кыргыз-өзбек этникалык кагылуушуусу, мамлекеттик башкаруу системасынын парламенттик-президенттик башкаруу системага өтүү жана көп

партиялуу системанын республикадагы тажрыйбасы этностор аралык мамилелердин туруктуу өнүгүүсүнө негиз болушу үчүн саясий партияларга этностук азчылыкка квоталар шайлоо кодексине киргизилген. Кыргыз жаранынын калыптануу концепциясы кабыл алынган.

Үчүнчүдөн, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, эл аралык жана мамлекеттик укуктук нормаларынын негизинде этностор аралык пикир келишпестиктердин алдын алууга, мыйзам чегинде этностор аралык мамилелерди бекемдөөгө түз жоопкерчиликтүү жана социалдык көйгөйлөрдү чечүүгө этникалык топтун өкүлдөрүн катыштыруу аркылуу этностор аралык конфликтерди жөнгө салып, мамилелерди өнүктүрүүгө багыт алуу мүмкүнчүлүгү бар. Мамлекеттик масштабда жаңы институттарды түзүүнүн кажети жок себеби жергиликтүү өз алдынча башкаруу мыйзамында жана түзүлгөн өз алдынча башкаруу органдарынын структурасы этностор аралык конфликтердин алдын алууга жеткиликтүү мүмкүнчүлүгү талданган.

Төртүнчүдөн, жергиликтүү жамааттын, айыл аксакалдарынын жана диний уюмдардын өкүлдөрүнүн кызматташтыгы Ош, Жалал-Абад жана Өзгөн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары конфликти токтотууда жана жөнгө салууда алгылыктуу тажрыйбага жетишкен. Убактылуу Өкмөттүн башкаруу учурундагы этностор аралык конфликте (июнь 2010-ж.) аталган жамааттар өз тургундарын тынчтанууга, конфликти токтотууга жасаган аракеттери менен легитимдүүлүгүн далилдешкендиги аныкталган.

4. Диссертациядагы жетишилген илимий жыйынтыктардын практикалык мааниси.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын келечектеги кызматташууларынын өсүшүнө багытталган автордун бир катар практикалык сунуштарынын практикалык мааниси чоң. Изилдөөнүн жыйынтыгы саясат таануу лекцияларын окууда, этноконфликтүү кырдаалды изилдөөдө, көзөмөлдөөдө, алдын алууда, конфликти жөнгө салууда жергиликтүү өз алдынча башкаруу менен өкмөттүк эмес уюмдардын ролун өнүктүрүүгө практикалык баалуу материал боло алат. Кыргызстанда жарандык

коомдун биримдигин чыңдоо менен этностор аралык мамилелерди өркүндөтүү үчүн жана мамлекеттик программаларды түзүүдө колдонсо болот. Каралып жаткан теманын илимий жыйынтыктарынын жаңычылдык деңгээли катары төмөнкүлөрдү белгилеп кетүүгө болот.

1-жыйынтык: заманбап методологиялык принциптердин негизинде этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ишмердүүлүгүнө байланышкан илимий эмгектер, чогултулган материалдар системалаштырылып, аларга саясий анализ берилип, саясий-этнографиялык жактан диссертант тарабынан алгачкылардан болуп комплекстүү изилденген. Муну диссертациялык иштин негизги жаңычылдыгы катары эсептөөгө болот. Бул тема диссертациялык деңгээлде мурда конкреттүү жана жаңы багыттар менен комплекстүү изилденген эмес.

2-жыйынтык: жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен өкмөттүк эмес уюмдардын кызматташтагын эске алып, жергиликтүү мамлекеттик жаңы институттарды түзүүнүн зарылчылыгы жок. Укуктук ченемдик актылар жетиштүү, болгону жергиликтүү жамааттарга жеткирүү жана аткаруу, теориялык негиздемелерине жаңыча аныктамалардын сунушталышы, этностор аралык конфликтердин алдын алуу багытында күчтөнтүү ишмердигин азыркы саясий көз карашта сыпаттоосун автордун илимий ишинин **негизги жаңылыгы** катары эсептөөгө болот.

3-жыйынтык: диссертацияда талдоого алынган 2010-жылдагы Июнь коогалаңы мезгилиндеги жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын иш-аракетин алгачкылардан болуп саясий анализдөө, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, жарандык коомдун жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролун иш багыттарынын негизи болгон туруктуулукка жетишүүнү иликтөөгө алуу, илимий иштин дагы бир жаңылыгы болуп саналат.

4-жыйынтык: жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын келечектеги кызматташууларынын өсүшүнө багытталган автордун бир катар практикалык сунуштарды берүүсү илимий

иштин практикалык мааниси да даана тастыкталган.

5- жыйынтык: автордун бул эмгегин булактык материалдарга негизделген ынанымдуу далилдер менен коштолгон, өз алдынча жана жогорку илимий деңгээлде даярдалган диссертациялык иш деп эсептөөгө болот. Бул аракет иштин ар бир жыйынтыгынын жана корутундусунун негиздүүлүгүн, ынанымдуулугун, далилдүүлүгүн ырастап турат.

5. Диссертациядагы ар бир жыйынтыктын жана корутундунун (илимий жоболордун) негиздүүлүгү жана ынанымдуулук деңгээли

А.С.Калиевдин “Этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу (этносаясий анализ)” деген темадагы 23.00.02. - Саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алуу үчүн үчүн даярдалган диссертациясынын кол жазмасы жаңы булактарды илимий айлампага киргизүүнүн негизинде этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролунун негизинде комплекстүү изилдөөгө алынган илимий эмгек болуп саналат. Изилдөөнүн жыйынтыктары колдонулган саясий тарыхый архивдик фактылар, эксперттик, социологиялык материалдары менен негизделген.

А.С.Калиев этностор аралык мамилелерди изилдөөдөгү туура төмөнкү заманбап концепцияларды көрсөткөн: примордиализм, конструктивизм жана инструментализм концепциялары (18-21-бб.).

Кыргызстандын түштүгүндөгү 1990, 2010-жылдары этникалык конфликтердин негизги себептери катары саясий процесстер менен саясий туруксуздук, экономикалык, социалдык, аймактык, саясий элитанын бийлик үчүн күрөшүндөгү конфликке алып келген чакырыктары, этностор аралык байланыш менен мамилелердин чыңалуусун жараткан деп көрсөтүлгөн. 2010-жылдын этностор аралык конфликтерди жаратууга болгон себептери менен

өзгөчөлүктөрүн толук бере алган. Алар төмөнкүлөр: Убактылуу Өкмөттү кулатууга жана 2010-жылдын 7-апрелинде жоготкон бийликти кайра кайтарып алуу максатында мурдагы бийликтин жактоочуларынын өлкөдөгү жагдайды дестабилдештирүү жана этностор арасында кагылышууларды уюштуруу боюнча максаттуу аракеттери; өзбек жамаатынын өз алдынча бөлүнүп жашаганы, күнүмдүк тиричилигине тырышып, мамлекеттин саясатынан алыстыгы, шайлоодогу добушун ата-эне же айыл лидеринин сунушу менен берүүсү, алардын Кыргызстан коомчулугуна толук кандуу аралашпагандыгы ж.б себептер (53-58-бб.) Айрымдар конфликттин натыйжасында байлык топтоого үлгүрүп жана улутчул маанайдагы топтордун колдоосуна ээ болушканын баса белгилеп, мындай кесепеттер мамлекеттик бийликти алсыратып, сепаратизмди күчөткөн.

Диссертант белгилегендей Кыргызстандын түштүгүндө этностор аралык көйгөйлөр көп жылдар бою курч мүнөзгө ээ болгон. Анын себеби - негизинен аймактын социалдык жана экономикалык абалынын начардыгы. Тилдин, тарыхтын жакын экендигине, көп кылымдар бою кыргыз менен өзбек этносунун өкүлдөрүнүн бирге жашоо тажрыйбасына ээ экендигине карабастан, бири-биринин кызыкчылыгын урматтоонун, ар кандай коркунучтарга жана сыноолорго биргелешип туруштук берүүнүн натыйжалуу ыкмаларын бийлик менен коомчулук иштеп чыга алышкан эмес.

Кыргызстан элинин ассамблеясы этностук саясат жана этникалык топтор аралык мамилелер боюнча кеп-кеңеш берүүчү, этностор аралык конфликтерди алдын алуу иш чараларын өткөрүүчү орган катары уюштурулгандыгы белгилүү, бирок акыркы жылдары анын жетекчилиги менен кеңеши баштапкы багытынан тайып, саясатка көбүрөөк ыктап, көмүскө күчкө айланып баратканы байкалат. Ал тургай, айрым улуттук борборлор кимдир бирөөлөрдүн бизнесине калканыч болуу, кандайдыр бир кызмат орундарына карата жашыруун сүйлөшүү колдонула баштаган. Анын себеби бийликтин жеке позициясын бекемдөө, ар кандай саясий же шайлоо өнөктүктөрдүн маалында, добуш алуу үчүн гана пайдаланылган. Этностук азчылыктардын колдоосуна ээ болуу үчүн

этностик борборлордун жетекчилиги менен саясий соодалашуу жасоо жосундары кездешкен дейт автор (59-б.).

Экинчи главада этностор аралык конфликтерди чечүүдөгү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын мүмкүнчүлүктөрү изилденген. А.С.Калиев жазгандай жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ролун негизги күч катары караса болот. Анткени көйгөйлөр токтоосуз чечүүнү талап кылган жергиликтүү маселеден башталат. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары өзүнүн аймагындагы жарандарын билишет, көйгөйлөрүн чечүүгө милдеттүү жана мүмкүнчүлүктөрү бар экендиктерин негиздүү тастыктаган. Кыргызстандын түштүгүндөгү жергиликтүү жамааттын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын этноконфликтерди жөнгө салууда Кыргызстандын түштүгүндөгү тажрыйбасы жана чоң мүмкүнчүлүгү бар экендиги аныкталып анализденген (79-100-бб.). Диссертант жергиликтүү жамааттын этностор аралык мамилелерди жөнгө салуудагы ролун аныктоо максатында Кыргызстандын түштүгүндө жашаган 500 жаранга социологиялык сурамжылоо жүргүзгөн жана 20 эксперттен интервью алган (106-107-бб.).

Үчүнчү главада өкмөттүк эмес уюмдардын Кыргызстандын түштүгүндөгү этностор аралык мамилелерди жөнгө салууда аткарган иштери өкмөттүк эмес уюмдардын орду изилденген. Коомдук зарылчылыктын негизинде иш алып баруучу адамдардын майда тайпалык бирикмелери түзүлүп, конфликтуу маселелерди токтотууда, чыр-чатактан жабырланган качкындардын көйгөйлөрүн кыска мөөнөт ичинде чечүүгө же өз жерине кайтарууда негизги ролду ойношкон. Бирок автор туура белгилеп кеткен өкмөттүк эмес уюмдар оң таасирдүү болгондо гана коомдо тынчтык менен туруктуу өнүгүү болоорун белгилейт (100-119-бб.).

Демек, диссертациянын илимий жана практикалык маанисин ачууда, изилдөөгө алынып чыгылган актуалдуу маселелерди чечүүдө иштин илимий жыйынтыктарынын ички биримдиги жана багыттуулугу толук жетишилген деп саноого болот.

6. Диссертациялык темага байланыштуу автордун жарык көргөн эмгектеринин мазмунунун диссертациянын илимий жыйынтыктарына, каралган жоболоруна, корутундусуна жооп бериши.

Диссертациянын мазмуну жана илимий жыйынтыктар бир катар эл аралык жана республикалык илимий-практикалык конференцияларда, илимий жыйнактарда апробацияланган. Илимий иш боюнча автордун 22 илимий макалалары, анын ичинен 9 у чет өлкөдөн жарыяланган.

Жарык көргөн илимий эмгектер диссертациянын мазмунуна төп келет жана КР ЖАК койгон талаптарга жооп берет. Диссертациялык иштин түзүмү изилдөөнүн негизги милдетине ылайык коюлган жана маселелерди логикалык ырааттуу чечүү менен аныкталат. Диссертация кириш сөздөн, сегиз бөлүктү камтыган үч главадан, корутундудан жана пайдаланылган адабияттардын тизмесинен турат.

7. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна туура келиши

Автореферат диссертациянын мазмунуна толук туура келет, диссертацияда максаты жана милдеттерине авторефераттын текстинде чагылдырылган материалдар толук жооп берет. Автореферат кыргыз, орус жана англис тилинде идентивдүү резюмелер менен жабдылган.

8. Диссертациянын мазмунундагы жана аны жабдуудагы кемчилдиктер жана изденүүчүгө сунуштар.

Калиев Азамат Сайитовичтин диссертациялык ишинде жогоруда көрсөтүлгөн жетишкендиктер менен катар эле, айрым бир мүчүлүштүктөр да орун алган. Ошондуктан талкуу жана каалоо иретинде төмөнкүлөрдү белгилөөгө болот:

1. Өкмөттүк эмес уюмдардын көп багыттуу тажрыйбалары толук берилген эмес;

2. Диссертацияда кээ бир параграфтарда илимий хронологиялык принцип так колдонулган эмес (2 глава);

3. Илимий терминдер латын тилинде болгондон кийин кыргыз тилинде туура берилбей калган (37,38 бб.).

Бирок, аталган кемчиликтер диссертациянын жогорку илимий деңгээлин төмөндөтө албайт.

Жыйынтык пикир

Азамат Сайитович Калиевдин “Этностор аралык конфликтерди жөнгө салуудагы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана өкмөттүк эмес уюмдардын ролу (этносаясий анализ)” деген темадагы 23.00.02 - саясий институттар, процесстер жана технологиялар адистиги боюнча саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн даярдалган диссертациясынын кол жазмасы өз алдынча даярдалган илимий жыйынтыктары ынанымдуу, кыргыз саясий илимине белгилүү деңгээлде салым кошо турган илимий эмгек болуп саналат. Ошондуктан анын автору саясий илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга толук татыктуу деп эсептеймин.

Биринчи расмий оппонент,

тарых жана саясий илимдеринин доктору,

профессор

А.А. Акунов

КАДРЛАР БӨЛҮМҮ
ӨТДӨП КАДРОВ

И. Раззаков атындагы
Кыргыз Мамлекеттик
Техникалык Университети
Колун тастыктайым КБ